

Contactdag Beesel
18 april
AFGELAST

KAPellen en kruisen

Thema: 75 jaar bevrijding

Nummer 86 - Maart 2020

stichting
Kruisen en

KAPellen in LIMBURG

Van de voorzitter

Nieuwe lente

Er zijn dieren die een winterslaap houden. Aan het einde van de herfst verzamelen ze voldoende voedsel om de koude maanden door te komen. Vervolgens trekken ze zich terug in een hol om er pas in het voorjaar weer uit te komen. Hoewel het idee om het eens een hele tijd rustig aan te doen erg aantrekkelijk klinkt, lijkt het me bij nader inzien toch maar niets. Zonde van je tijd om alleen maar te slapen. De lange winteravonden bieden juist veel mogelijkheden om klussen die al lang liggen eens weg te werken. Dat hebben we bij de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg afgelopen wintermaanden gedaan. Een project dat al heel lang op ons verlanglijstje stond was een nieuwe website en daaraan gekoppeld een database waarop informatie over al het klein-religieus erfgoed in Limburg te vinden is. Het project ging wat moeizaam van start. Veel vergaderd, veel overlegd: hoe pak je zoiets aan? Wat moet er in zo'n database en wat ook allemaal niet? Maar we zijn er uitgekomen en het resultaat mag er zijn. Rond de tijd waarop u dit magazine in handen krijgt, zal onze nieuwe website online gaan. Het leuke is dat u ons kunt helpen om 'm verder compleet te maken. Mist u nog een kruis, kapel of Lourdesgrot op de site? Of komt u informatie tegen die niet helemaal klopt of misschien niet volledig is, aarzel dan niet om ons uw verbeteringen of aanvullingen door te geven. Heel blij zijn we dat we aan het begin van dit nieuwe voorjaar ook een nieuwe secretaris/penningmeester aan u mogen voorstellen. In januari

hebben we afscheid genomen van Jos Jenniskens uit Horst, die na vele jaren trouwe dienst ons bestuur verlaten heeft. Hij is opgevolgd door Rob van der Heijden uit Meerlo. Verderop in dit magazine leest u meer over deze wisseling van de wacht. Ook is de vacature in Heerlen en Brunssum na geruime tijd weer ingevuld. Wie de afgelopen maanden ook niet stil gezeten heeft, is de provincie Limburg. Er is een nieuw monumentenbeleid vastgesteld en voor de subsidieregeling voor klein erfgoed is rekening gehouden met – onder andere – onze opmerkingen dat de vorige regeling voor veel vrijwilligers te ingewikkeld was. We zijn erg blij dat onze reactie gehoord is en dat de regeling eenvoudiger is gemaakt. Er is een half miljoen euro beschikbaar, die verdeeld kan worden over een heleboel kleine projecten. Daarbij zet de provincie met name in op het waarderen van de inzet van vrijwilligers bij behoud van erfgoed. Dat sluit mooi aan bij de inzet van veel vrijwilligers voor het behoud van kruisen en kapellen. Maak er gebruik van! Tot slot kunt u in dit magazine weer een heleboel interessante verhalen lezen, variërend van het jubileum van de Stichting Kruisen en Kapellen in Thorn tot en met nieuwe fietsroutes in Noord-Limburg, die duidelijk maken dat we afgelopen winter met z'n allen bepaald niet hebben geslapen. De lente breekt aan, tijd om al die mooie plekken weer te gaan bekijken.

Matheu Bemelmans,
voorzitter

Colofon

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg
Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond
Telefoon (0475) 386 747

E-mail: skkl@bisdom-roermond.nl
www.kruisenenkapellenlimburg.nl

ABN-AMRO

IBAN: NL58 ABNA 0576 2201 59
BIC: ABNANL2A

Doel

De stichting, verbonden met het Bisdom Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg. Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren. De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie: Sander van Daal,
Wim Clout en Christien Dings
Donateurs minimaal € 25,- per jaar
Abonnementen € 17,- per jaar
ISSN 1875-1644

In dit nummer

Van de voorzitter	2	Nieuwe fietsroutes	16
Onthulling en inzegening gedenkplaat		Kerstactie	16
Melick (4 februari 2020)	3	25 jarig bestaan van de Stichting Kruisen en Kapellen Thorn	17
Voorlopig geen hagel of storm in Nederweert-Roeven	4	De Lieve Vrouwkes van Limburg (21)	18
'The Passion' begon in Nederweert	6	Onze Lieve Vrouw van Wessem	19
Herdenkingskruis Haagveld/Heibloemseweg in Panningen	8	Faits divers	19
Mariakapel Lottemseweg Broekhuizen	9	Maria Koningin van de Vrede en vertrouwde naam voor iets nieuws	20
De Mariakapel te Grijzegrubben	10	Dodelijk ongeluk te Reijmerstok	21
Burgerslachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog	12	Bestuursontwikkelingen	22
De Werkgroep Kruisen en Kapellen van Heemkundevereniging Helden	14	Kruis in de aanbidding	23
		Aandachtsgebieden bestuursleden	24

Foto omslag: Beesel, keramisch kruis aan de Sint Jorisstraat, gemaakt in 1950 naar ontwerp van Charles Grips. Het oorspronkelijke houten kruis werd in 1944 door een granaatinslag verwoest. (foto: Christien Dings)

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**

provincie limburg

BISDOM

ROERMOND

Onthulling en inzegening gedenkplaat Melick

Onlangs werd er in Melick in het kader van 75 jaar bevrijding een speciale gedenkplaat onthuld. Dat gebeurde op 4 februari, de dag waarop 75 jaar eerder de Melicker kerktoeren werd opgeblazen, waardoor de neogotische Cuyperskerk onherstelbaar beschadigd raakte. Die gedenkplaat is aangebracht in de overgebleven straalkapel die thans als kerkhofkapel fungeert. De inzegening vond plaats door Pastoor L'Ortye in aanwezigheid van een dertigtal belangstellenden.

De (Latijnse) tekst herinnert niet alleen aan de verwoesting van de toenmalige kerk, maar ook aan de offers die de parochie zich getroostte om de kerk (zij het op een andere plek) te herbouwen. De weersomstandigheden waren van dien aard dat niet alleen de onthulling en inzegening in de (kleine) kapel zelf moesten plaatsvinden, maar ook de ermee verbonden gebedsdienst waarin werd gedankt voor de herwonnen vrijheid en gebeden om het behoud van gerechtigheid en vrede. De officiële herdenkingen en festiviteiten in dit kader vinden in de gemeente Roerdalen op 14 en 15 maart plaats.

Op de plaat staat een tweetal teksten waarvan de eerste een chronogram betreft. Als men de Romeinse cijfers bij elkaar optelt komt men op het jaartal 2020 uit.

De tweede tekst verwijst naar de H. Agatha die zich in Melick lang heeft mogen verheugen in een bijzondere verering.

*eCClesia antiqVa DirVta noVaqVe VLterlore eXtrVCta
paroChla LVctante et resVrgente
onerlbVs LaborlbVsqVe gregls et pastorls
et InterCesslone ss. anDreæ agathæqVe
sInt et ILLI qVoqVe pro rebVs fVtVrls tVtores perseVerantes*

*probeerde de parochie er weer bovenop te komen
dankzij de offers en moeiten van zowel de kudde als haar herder en de
voorspraak van de HH. Andreas en Agatha;
mogen zij ook in de toekomst onze trouwe beschermers zijn
(2020)*

*In ecclesiæ Mederiacensis eversionis
tempore belli et evacuationis memoriam
MCMXLV die IV februarii in vigilia S. Agathæ*

*Ter herinnering aan de verwoesting van de Melicker kerk
in oorlogs- en evacuatietijd op 4 februari 1945,
op de vooravond van het feest van St. Agatha.*

Tekst en foto: Pastoor J. L'Ortye

Voorlopig geen hagel of storm in Nederweert-Roeven

Een prachtig herfstzonnetje, zo'n dertig belangstellenden, een emmer gewijd water en een prachtig gerestaureerd veldkruis. Dat waren de ingrediënten van een mooi initiatief van de buurtbewoners van de buurtschap Roeven in Nederweert op zondag 24 november 2019. Het onlangs gerestaureerde 'Hagelkruis' op de splitsing van Roeven en Roeventerschans werd weer officieel in gebruik genomen. En daar hoort een inzegening natuurlijk onlosmakelijk bij.

Bescherming

De Roeventerschans was in de 17e eeuw een met grachten en wallen omgeven terrein waar de bevolking zich in tijd van oorlog en rondtrekkende dievenbenden terugtrok ter bescherming van have en goed. In 1912 namen buurtbewoners het initiatief tot de bouw van een kleine kapel op de noordhoek van de restanten van de voormalige schans. Zo ontstond de Hagelkruiskapel, waar gebeden werd om de gewassen te beschermen tegen hagelschade en ander natuurgeweld. Dat moet volgens getuigen erg succesvol zijn geweest want volgens de overlevering vernietigde amper een jaar later een hagelbui wél de oogst in het nabijgelegen Nederweert-Eind, terwijl die van Roeven gespaard zou zijn gebleven.

Tijdens de na-oorlogse beelden- en kapellenstorm kostte in Nederweert veel religieus erfgoed het leven. Zo moest ook de kapel van Roeven het veld ruimen, hoewel tegen de zin van de inwoners. Het kruis mocht blijven staan en het stond sindsdien stoer in de openlucht. Zo kon het de confrontatie met donder, bliksem en hagel rechtstreeks

aan gaan. Maar die elementen kregen daardoor wél grip op het monumentje zelf. Het smeedijzeren kruis, de armen, rozetten en krullen raakten in erbarmelijke staat. In het voorjaar van 2019 namen Dré Mackus en Eric van der Putten het initiatief om daar wat aan te doen. Eerste zaak was om het kruis tegen totaal verval te behoeden. "Vae drei-jje 'm d'r aaf en beginne d'r aan", zo verwoordde Eric in zijn toespraak bij de inwijding het stoere begin van het project. Allengs verzamelde zich rondom Eric een grotere groep van vrijwilligers en enthousiastelingen.

Teamwerk

Het smeedijzeren kruis werd met oude ambachtelijke technieken weer gereconstrueerd en gerestaureerd. Dat is het vakwerk van het smedentrio Dré Mackus en vader en zoon Theo en Michel Niessen. Maar er waren nog veel meer mensen betrokken bij dit teamwerk, zoals bij het zandstralen en schooperen van het kruis en corpus, het opknappen van de sokkel, het patineren van het corpus en ga zo maar door. Alle medewerkers werden uitvoerig bedankt door kartrekker Eric van der Putten.

Bij een kruis hoort een inwijding. In dit geval door Pater Jan Verboogen, lid van de Orde van Salvatorianen. Jan heeft zijn roots in Roeven, bracht een deel van zijn werkzame leven door als pastoor in Paramaribo en is sinds kort neergestreken in Hamont (B). Hem was gevraagd om het herstelde kruis in te wijden. Daaraan voorafgaand schetste Jan de meer dan honderd jaar lange geschiedenis van het kruis en het belang voor de gemeenschap. Het wijden verliep vlotjes en met flair. Ook het aanwezige publiek, veelal

buurtbewoners van Roeven, werd uitbundig besprenkeld met gewijd water. Het ging te ver om het een hagelbui te noemen maar het scheelde niet veel. "Di-j mich good kinne weite det ich altied rejaal bin met wi-jwater", sprak Jan tot niet-geringe hilariteit van de aanwezigen.

Actueler dan ooit

Het moment van de wijding was goed gekozen. Voor degenen die er niet meer zo in zitten als vroeger: de laatste zondag van november is de kerkelijke feestdag van Christus Koning en daarmee in de Katholieke Kerk de afsluiting van het kerkelijk jaar. Een markant moment dus. Vorige generaties herdachten die datum met de Heilig Harthulde. Uit die tijd dateren de vele Heilig Hartbeelden in menig dorp en stad. Daar is tegenwoordig niet zoveel animo meer te bekennen, terwijl objecten zoals nu in Roeven weer in het middelpunt van de belangstelling blijken te staan.

Waarom dan toch weer die hernieuwde belangstelling? Pater Verboogen wees in zijn preek op de onderliggende

symboliek van het gerestaureerde kruis. De verticale armen vertegenwoordigen het religieuze aspect, de verbinding tussen hemel en aarde. Maar de horizontale armen van het kruis zijn zo aards als maar zijn kan en staan voor het verbindende element in de gemeenschap van Roeven. Dat laatste is actueler dan ooit.

Voor die mooie woorden vormt niet alleen dit restauratieproject het bewijs maar was ook het slot van de bijeenkomst kenmerkend. Want na afloop van de wijding vond in de nabijgelegen boerderij van Eric en Dorette van der Putten een gezellige nazit met koffie, vlaai en broodjes plaats. Daar werd weer druk gebroed op nieuwe initiatieven in de gemeenschap van Roeven. Voorlopig hoeft Roeven niet te rekenen op hagel- of stormschade. En gelovig of niet, hagel of geen hagel, daar op Roeven zijn ze nog niet uitgebreed en dit initiatief gaat vast en zeker nog een vervolg krijgen...

Tekst en foto's: Alfons Bruekers

'The Passion' begon in Nederweert

Dat dit jaar de tiende editie van het muzikale evenement 'The Passion' in Roermond zal worden gehouden, kan niemand ontgaan zijn. Net als voorgaande jaren trekt op Witte Donderdag een processie met een groot verlicht kruis, omgeven met Nederlandstalige popmuziek en tienduizenden toeschouwers, dit jaar door de straten van Roermond. Een groots en uniek muziekfestival met een immer actuele Paasboodschap.

Theatraal

Nederweert had de primeur van een soort voorloper van 'The Passion'. Maar dan praten we over bijna 75 jaar geleden. Ook dit was een op bijna theatrale manier geregisseerd evenement, uit de koker van kapelaan Jo Janssens in Nederweert. Die was in de Tweede Wereldoorlog verzetsman en daarnaast een buitengewoon actief persoon in het jongerenwerk. De zweefvliegclub, voetbalvereniging en Jong Nederland (de latere scouting) lagen hem nauw aan het hart.

Crash

'The Passion' van Nederweert had een hele treurige aanleiding. Dat was namelijk de crash, op 7 februari van het voorgaande jaar 1945, van een geallieerde Halifax-bommenwerper, de NA197 genaamd. Nederweert was weliswaar bevrijd van de Duitse overheersing, maar in de Maasstreek stagneerde het front. Bovendien hadden de Engelsen de aanval op het Duitse Roergebied ingezet. Het luchtruim van Nederweert was elke nacht oorlogsgebied. Een Britse bommenwerper van een Frans eskader uit Elvington (GB) werd op de terugkeer van een (afgebroken) bombardementsvlucht op Goch (D) boven de Peel door een Duits vliegtuig uit de lucht geschoten. Twee inzittenden, die het vliegtuig niet tijdig hadden kunnen verlaten, crashten vlak ten noorden van de Nederweert, in de Veluwepeel. En niet alleen zij, ook de volledige bommenlast van 16 bommen (250-ponders en 500-ponders) ontplofte daarbij. Een immense krater met een diameter van 28 meter en een diepte van 9 meter achterlatend. Groot genoeg om een klein woonhuis in te herbergen.

Kienhout

Samen met nabestaanden van de Franse inzittenden nam kapelaan Janssens het initiatief om bij de krater een jaar na de crash een herinneringskruis te plaatsen. Het kruis was vervaardigd uit kienhout uit de Peel, door de Ospelse timmerman Sjang Sieben. 'The Passion' begon met gebeden in de St. Lambertuskerk van Nederweert. Van daaruit werd het kruis per vrachtauto getransporteerd naar Sluis 13 in de Zuid-Willemsvaart. Vervolgens ging het oostwaarts met de spoorlijn van de turfwinning die daar toen nog lag. Het laatste deel van het traject was het zwaarst. Een groep leden van Jong Nederland, onder leiding van de leiders Jac Raemaekers en Jan Freij, droeg het loodzware kruis met vereende krachten door de heide naar de plaats van bestemming. Het was een 'kruistocht' in de meest letterlijke zin.

Vervaagd

Op de crashlocatie, waar ook de burgemeesters van Asten (NB) en Nederweert (L) aanwezig waren, werd het kruis geplaatst en ingezegend. Er werd een bord op gespijkerd met een tekst die de herinnering aan de gevallen en vermiste Franse vliegeniers moest bewaren. Helaas was het kruis geen lang leven beschoren. Het verdween bij de ontginning van dit deel van de Peel in 1951, en ook de grote krater van de crash werd stukje voor stukje gedempt. Daarmee vervaagde ook langzaam de herinnering aan de vliegtuigcrash.

Herdenking

En nu, zo'n 75 jaar later, herleven de herinneringen aan kruis en crash weer. Dat komt door een initiatief van de organisatie Death Valley De Peel. Die organiseerde op vrijdag 7 februari een herdenking van de crash uit 1945 met onder andere de onthulling van een herinnerings-teken. Diverse nabestaanden van de inzittenden van de NA197 (en ook van een andere bommenwerper, die in het Weerterbos neerstortte) kwamen daarvoor speciaal over uit Frankrijk. Op de herdenkingsplek aan de Veluwesdijk in Asten-Heusden, pal boven de provinciegrens. Op dezelfde plek waar bijna 75 jaar geleden de voettocht van 'The Passion' van Nederweert eindigde.

Tekst: Alfons Bruekers

Foto's: archief Stichting Geschiedschrijving Nederweert en Alfons Bruekers

Een uitgebreide versie van het verhaal staat op https://www.academia.edu/41807468/Rapportage_archeologisch_onderzoek_Asten-Nederweert_crashes_Halifax_NA197_en_NA260_in_1945_2019

Herdenkingskruis Haagveld/ Heibloemseweg in Panningen

Op de kruising van Haagveld en Heibloemseweg in Panningen staat een herdenkingskruis dat in het najaar van 1945 werd opgericht uit dankbaarheid voor een behouden terugkeer uit Duitse gevangenschap.

Het waren Pierre en Giel Pubben (Knüps Jeer en Knüps Giel, *pasfoto 1 en 2*) en Piet en Frans Wilms (Hoof Piet en Hoof Sis, *pasfoto 3 en 4*) uit Everlo die zich de oprichting van een kruis tijdens hun oponthoud in Duitsland hadden voorgenomen als ze veilig in Everlo zouden terugkeren.

Tijdens de 8-oktoberrazzia in 1944 waren ook zij opgepakt en naar Duitsland afgevoerd. Daar moesten ze op verschillende plaatsen dwangarbeid verrichten. In het begin hebben ze daarbij veel ontberingen gekend, maar het feit dat ze bij elkaar konden blijven hield hen op de been. Tot ze uiteindelijk tewerkgesteld werden bij het Gasthaus van Fritz Clever in Grüne bei Radevormwald (ten oosten van Wuppertal). Daar kregen ze het goed. Een van de bezigheden was met paard en wagen proviand brengen naar het dichtbijgelegen Hitler-jugendkamp. Bij het 'Gasthaus' hoorde ook een smidse, waar ze ook meehielpen. Ze waren immers boerenjongens en met zo'n werk vertrouwd. Slapen deden ze in het 'Gasthaus' nadat ze 's avonds met bewoners en gewonde frontsoldaten bij elkaar gezeten hadden. De contacten bleven ook na de oorlog nog. Dat blijkt uit de bewaarde brieven die de waard, Fritz Clever, naar de vier mannen stuurde.

Nadat ze, na de bevrijding, eerst ontluisd waren in een kamp van de Amerikanen, togen de vier richting Helden,

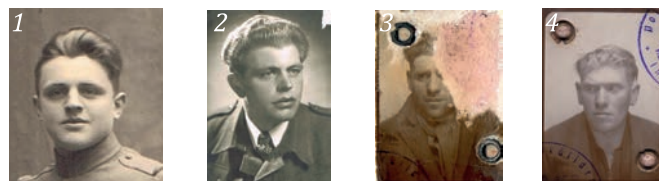
waar ze op 2 mei 1945 in Everlo arriveerden. Hun belofte nakomend kreeg timmerman Gerrit Kessels, eveneens uit Everlo gedeporteerd, de opdracht om een wegkruis te maken. Samen met het toenmalige Panningse schoolhoofd Jan Hendrix (bijgenaamd de Siek of de Baard) werd een houten corpus gesneden dat op het kruis bevestigd werd. Vermoedelijk in het najaar van 1945 plaatste men het kruis op een stuk grond van vader Wiel Pubben. Bij de latere verkoop van de grond bleef het deel waarop het kruis stond buiten de verkoop en dus eigendom van de familie Pubben. Zij zorgden ook voor het onderhoud. Toen het kruis met corpus aan vervanging toe was nam Martien Pubben (zoon van Pierre) als nieuwe eigenaar van het stukje grond het onderhoud van het nieuwe kruis en corpus voor zijn rekening en plaatste er een plaquette met de vier namen bij. Hij heeft inmiddels het onderhoud overgedragen aan de Werkgroep Kruisen en Kapellen van Heemkundevereniging Helden. Een bijzonderheid is dat na het overlijden van Wiel Pubben zijn as, als laatste wens, bij het kruis werd verstrooid.

Met dank aan Martien Pubben en Jan Wilms.

Tekst: Jos Keijmes

**Foto's: Collectie Jan Wilms en Martien Pubben
Werkgroep Kruisen en Kapellen Helden**

Bron: Historisch tijdschrift De Moennik 54 van Heemkundevereniging Helden

Mariakapel Lottumseweg Broekhuizen

Deze natuurstenen Mariakapel werd tijdens de ruilverkaveling rond 1960 gebouwd, ten tijde van het pastoraat van pastoor Van Enkevort. De kapel is gebouwd op de plek waar vele jaren een kapelletje stond, achter de smederij van de familie Gerarts, langs de weg naar kasteel Broekhuizen. Het oude beeldje uit circa 1750, dat in het oude kapelletje stond, bevindt zich tegenwoordig in de parochiekerk van Broekhuizen.

In de herbouwde kapel stond aanvankelijk een beeld van gips. Toen kinderen tijdens het spelen op de console wilden klimmen en het beeld daarbij te hulp namen, kantelde het en viel het in stukken uiteen.

Begin jaren zeventig werd door G. van Enkevort uit Sevenum, een neef van pastoor Van Enkevort, een nieuw keramisch beeld gemaakt. Een tiental jaren geleden werd het beeld door vuurwerk en rotjes ernstig beschadigd. Het werd in 2009 provisorisch opgeknapt. In augustus 2019 heeft de Stichting Kruisen en Kapellen Broekhuizen-Broekhuizenvorst het ernstig aangetaste beeld laten restaureren door L. van Helden en op 15 november daaropvolgend is het in de kapel teruggeplaatst.

Tekst en foto's: JEU DERIKX

Links restaurateur L. v. Helden en rechts J. Derikx van de Stg. Kruisen en Kapellen

De Mariakapel te Grijze grubben

Aan het einde van het gehucht Grijze grubben (bij Nuth) staat midden in het hart van een driesprong van wegen een kapel ter ere van Maria. Zonder de Tweede Wereldoorlog zou het kapelletje waarschijnlijk nooit op die plek gestaan hebben, want wie bouwt er nu een kapel midden op de weg, waar iedereen omheen moet rijden? In Grijze grubben kan dit, maar er zit een verhaal aan vast. Ongeveer op de plek waar thans de kapel staat, heeft voorheen een gietijzeren kruis gestaan op een voetstuk, met daarachter een lindeboom.

De opening tussen het kruis, de boom en de boerderij was zo smal, dat de boer met paard en kar er met moeite doorheen kon. Toen de bevrijding op 18 september 1944 een feit was, heeft de laatste grote Amerikaanse tank, komende vanuit Schinnen via het Nutherkruis en de Hounasweg, het obstakel over het hoofd gezien en overreden.

Ondanks verwoede pogingen van mijn kant, jarenlang, bij vele oude Grijze grubbenaren om te achterhalen of er ergens mogelijk een foto was te verkrijgen van de oude situatie, is dat niet gelukt. Ik heb het dus moeten doen met diverse verhalen van mensen die de toestand nog gezien

en meegemaakt hebben en aan de opgedane kennis een beeld gevormd, van zo moet het zijn geweest. Dat beeld heb ik gedeeld met de heer Pierre Kansen uit Nuth die in staat was een goede schets te maken met kruis, boom en boerderij op de achtergrond. Op onderstaande foto is dat subliem door Pierre weergegeven, waarvoor mijn hartelijke dank.

Ondanks de vreugde over de bevrijding, vonden de Grijze grubbenaren het maar niks dat hun vertrouwd beeld was verdwenen en weldra werden de koppen bij elkaar gestoken en overlegd wat te doen. De bewoners van het veertig huizen tellende gehucht waren het snel met elkaar eens, er moest en zou een blijvende herinnering komen op de plek van het kruis en de boom als dank voor het gespaard blijven van oorlogsgeweld en erger van de hele gemeenschap Grijze grubben met mens, dier, huis en haard.

Met vereende krachten toog men ten arbeid. Er werd een beeld gevormd dat in het teken stond van vrede. Men dacht aan een vredeskapel ter ere van Maria Koningin van de vrede. Zo is het gegaan, een architect maakte een ontwerp dat kon rekenen op ieders goedkeuring.

Met de tekening in de hand togen de nijvere bewoners van Grijzegrubben naar het gemeentehuis van Nuth voor de goedkeuring om op dezelfde plek van het kruis een Maria-kapel te mogen bouwen. Het ging niet van een leien dakje, de heer Jules Starmans, burgemeester van Nuth, vond het plan goed maar niet midden in de weg doch ergens aan de rand. De wijze raad van Grijzegrubben waren niet te vermurwen en hielden voet bij stuk. Uiteindelijk ging de burgemeester overstag en werd de standvastigheid van de bewoners beloond. De vergunning kwam, dat was punt 1, nu nog de benodigde financiële middelen bij elkaar zien te verzamelen. De cohesie onder de bewoners was groot, er kwam een rondgang door het dorp en iedereen deed mee. Er werd een bedrag van 500 gulden opgehaald waarmee men aan de slag ging. Jacques van Kan, van beroep metselaar, werd bereid gevonden samen met de vele vrijwilligers van Grijzegrubben dit karwei te klaren. Het is bekend van Jacques, dat hij graag een dröpke dronk, maar dat hij ook beresterk was. Zo gaat het verhaal dat hij blootshands het grote mergelblok in de kapel vanuit de kern van Nuth naar Grijzegrubben droeg. Natuurlijk ontving hij daarna als beloning een extra dröpke. Binnen een jaar kwam er iets moois tot stand, vast verankerd in het leefpatroon van de echte Grijzegrubbenaren.

Op Kruisverheffingsdag 14 september 1945 werd het kapelletje plechtig ingezegend door pastoor Steegmans van de Sint-Bavoparochie in Nuth. In processie ging men te voet vanuit de kerk naar de kapel in Grijzegrubben. Het was een bijzondere gebeurtenis en alle Grijzegrubbenaren waren aanwezig, bijgestaan door vele inwoners van Nuth, die dit evenement niet wilden missen. De kapel werd toegewijd aan de heilig Maagd Maria, koningin van de vrede. De Grijzegrubbenaren beschouwen het als een ereplicht het kapelletje goed te onderhouden. Zo wordt de kapel regelmatig gepoetst, de spreitjes gewassen en gestreken en is er aandacht voor verse bloemen en kaarsen.

En er wordt goed in de gaten gehouden of er rond de kapel geen vandalisme of andere onregelmatigheden plaatsvinden.

Op zaterdag 30 september 1995 was er groot feest in Grijzegrubben. Toen vierde men uitgebreid het 50-jarig bestaan van de kapel. Door pastoor Ad van Heijst van de Sint-Bavoparochie werd ter plekke een plechtige H. Mis opgedragen. Hij werd bijgestaan door de fanfare Sint Donatus, het Matho zangkoor van de bovengehuchten en vele vertegenwoordigers van Grijzegrubben en Nuth. Na deze kerkelijke viering werd er een koffietafel geserveerd in café Grijzegrubben voor alle genodigden, inwoners en oud-inwoners van het gehucht. In een amusante stemming werden heel wat herinneringen uitgewisseld. Heel Grijzegrubben is trots op haar kapel.

Bijzondere gelegenheden zoals het 60-jarig bestaan werden plechtig gevierd. In de jaren 2013 en 2014 vond er een grondige opknappbeurt plaats van de kapel, gekoppeld aan de renovatie van de riolering en het wegennet door Grijzegrubben. Zaterdag 5 juli 2014 werd dit bijzonder herdacht. Op 14 juni 2015 vond de viering van het 70-jarig bestaan plaats. Om de vier jaar worden Grijzegrubben en de kapel vereerd met de komst van de sacramentsprocessie. De hele straat wordt dan rijkelijk versierd met een zandloper en sjablonen, bloemen, kruisen en beelden. Iedere bewoner draagt zijn steentje bij. Bij de Mariakapel wordt de H. Mis opgedragen, opgeluisterd met muziek van de fanfare Sint Donatus en het gemengd kerkelijk zangkoor van de parochie.

Moge heel Grijzegrubben samen met haar bewoners en een daadkrachtig bestuur, deze mooie kapel en de daarmee gepaard gaande vieringen, tot in lengte van jaren behouden en waardig aan het nageslacht overdragen.

In dank door: Math. Van Sprakelaar coörd. Kruisen en Kapellen kerkdorp Nuth.

Funerair erfgoed

Burgerslachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog

Toen de bevrijding van Nederland in 1944 in gang werd gezet, was er vooral hoop op een snel einde van de Duitse bezetting. De strijd voor vrijheid zou echter nog lang aanhouden en vele onschuldige burgers het leven kosten.

Waar militairen en verzetsmensen door de Oorlogsgravenstichting officieel erkend worden als oorlogsslachtoffers, is dat voor burgerslachtoffers veelal niet het geval. Het bombardement op Nijmegen op 22 februari 1944 illustreert de wrangheid daarvan. Bijna 800 mensen kwamen hierbij om het leven. Slechts één daarvan is officieel erkend als oorlogsslachtoffer, omdat hij actief verzet pleegde. Twintig doden zijn benoemd als 'slachtoffer van de oorlog', de overige ruim 750 doden worden niet genoemd door de Oorlogsgravenstichting. Gelukkig wel in Nijmegen zelf, waar nog jaarlijks het bombardement herdacht wordt. Daarnaast zijn hun namen te vinden op een uitgebreide website over Nijmeegse oorlogsdoden en in twee indrukwekkende boeken met ooggetuigenverslagen en foto's van Nijmeegse oorlogsslachtoffers.

Verdwenen graven

Het ontbreken van officiële erkenning heeft tot gevolg gehad dat veel graven van burgerdoden van het bombardement zijn verdwenen. Daarmee is ook een deel van de geschiedenis verdwenen en een mogelijkheid om die levend

te houden. Dit is helaas niet alleen in Nijmegen het geval, maar in heel Nederland en dus ook in Limburg. Voorop gesteld dat een begraafplaats in principe gebruikt dient te worden om te begraven en niet bedoeld is als 'museale tuin', tenzij een gemeenschap daar uiteraard voor kiest om op die wijze de geschiedenis te bewaren, zoals in Horst het geval is. Maar doorgaans betekent het dat een beheerder de beschikbare ruimte dient te gebruiken om de overledenen een laatste rustplaats te geven. Dat betekent ook dat een beheerder periodiek dient te ruimen. Een werkwijze die soms als een twintigste-eeuws gebruik wordt gezien, maar al eeuwen gangbaar is, zowel in kerken als op kerkhoven. De sporen daarvan, de ossuaria of knekelhuisjes bij kerken, zijn echter verdwenen.

Oproep

Helaas wordt bij het ruimen van graven het cultuurhistorische aspect van een begraafplaats wel eens uit het oog verloren. Een begraafplaats is een afspiegeling van een gemeenschap en vertelt daarmee het verhaal van die gemeenschap. Grafmonumenten laten bovendien soms het vakmanschap zien van een steenhouwer of middels symboliek een beeldtaal die we vergeten lijken te zijn. Het verhaal van een begraafplaats gaat daarnaast niet alleen om de notabelen uit vervlogen tijden, maar ook om de gewone mensen. Zoals dat bij de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog het geval is, waarin niet alleen verzetsstrij-

Verzamelgraf voor de oorlogsslachtoffers in America

Grafkruis voor Henri Janssen

ders of militairen het leven verloren, maar ook onschuldige burgers. De vieringen en herdenkingen in het kader van 75 jaar vrijheid zijn dan ook een goede gelegenheid om hierbij stil te staan en beheerders en eigenaren van begraafplaatsen te vragen de aanwezige graven van oorlogsdoden te inventariseren en te bewaren. Aan historische verenigingen de oproep om de verhalen te documenteren en aan gemeentebesturen de oproep om tijdens de herdenkingen ook stil te staan bij de graven van hen die zo tragisch het leven verloren, maar soms vergeten worden.

Bovenstaande oproep wil uiteraard niet zeggen dat er in Limburg geen aandacht is voor burgerslachtoffers. Gelukkig zijn er genoeg voorbeelden te vinden waar dat wel het geval is en waar dergelijke graven onderdeel zijn gaan uitmaken van het lokale erfgoed. Zoals in de gemeente Horst aan de Maas.

Grafmonumenten vertellen een verhaal

Op de katholieke begraafplaats in America ligt een verzamelgraf met maar liefst 20 burgerslachtoffers. Onder hen de 15-jarige Veri van Heugten, die op 13 oktober 1944 bij graafwerkzaamheden voor een schuilplaats om het leven kwam door geallieerd granaatvuur. Ook ligt hier begraven Antoon Meulendijks, 18 jaar. Hij kwam een dag eerder om het leven bij een geallieerd bombardement dat als doel had de Duitse aanvoerroutes naar het frontgebied onbegaanbaar te maken. Achter op de begraafplaats, tussen een aantal grafmonumenten van geruimde graven, staat nog een klein eenvoudig kruis voor Henri Janssen, overleden op 31 oktober 1944 in Horst, op 27-jarige leeftijd. Mogelijk is dit zijn oorspronkelijke grafkruis dat tijdelijk stond op het verzamelgraf voordat het definitieve monument werd geplaatst. Het is bijzonder dat het kruis bewaard is gebleven.

Op de begraafplaats aan de Kloosterstraat in Horst ligt een verzamelgraf waar een aantal slachtoffers is begraven die zijn gevallen bij een geallieerd bombardement op 12 oktober 1944, twee uur na een bombardement op America. Van een aantal doden zijn de stoffelijke resten later overgebracht naar elders, maar het merendeel bleef hier begraven. Onder hen het gezin Geurts: vader, moeder en vijf kinderen. Hoewel niet achterhaald kon worden op welke plek iedereen werd begraven, kregen ze wel een gezamenlijk grafmonument. Op de begraafplaats in Melderslo worden ook twee slachtoffers herdacht die bij het bombardement in Horst het leven verloren. In totaal vielen er bij het bombardement bijna 40 slachtoffers.

Achter op de begraafplaats van Tienray staat het grafmonument voor Harrij Wijnhoven, door de Oorlogsgraven-

stichting erkend als 'slachtoffer van de oorlog'. Wijnhoven zat ondergedoken, bang als hij was om naar Duitsland gestuurd te worden om daar te werk te worden gesteld. Hij kwam bij beschietingen om het leven op 31 oktober 1944. Dezelfde dag stierf Truusje Nabes, juist terwijl haar vader een schuilkelder aan het graven was. Ze werd waarschijnlijk in hetzelfde graf begraven als Harrij Wijnhoven, maar haar naam wordt niet vermeld op het grafmonument. Het graf zou volgens de Oorlogsgravenstichting geruimd zijn, maar gelukkig heeft de parochie het grafmonument ter herinnering aan Harrij Wijnhoven bewaard.

Niet alle burgerslachtoffers kwamen als gevolg van directe oorlogshandelingen om het leven. Veel spelende kinderen stierven door toedoen van exploderende munitie die ze hadden gevonden, maar mensen kwamen ook om doordat ze op een mijn stapten, soms ruim na de bevrijding. Bijvoorbeeld J.W. Vermazeren, hij overleed op 21 maart 1945 in Broekhuizen, waar hij nog steeds ligt begraven.

Het zijn slechts enkele verhalen die onderdeel uitmaken van de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog en samen met andere monumenten op begraafplaatsen ons funerair erfgoed vormen. Kleine verhalen, maar waar een groot leed achter schuil gaat. Opdat wij niet vergeten.

Tekst en foto's: René ten Dam, Stichting Dodenakkers.nl

Grafmonument voor de familie Geurts

Grafmonument voor Harrij Wijnhoven

De Werkgroep Kruisen en Kapellen van Heemkundevereniging Helden

Sinds een jaar zijn inmiddels acht vrijwilligers van de Heemkundevereniging Helden actief als leden van de Werkgroep Kruisen en Kapellen Helden. Omdat er bijna twee jaar niets meer aan het onderhoud van de 13 kapellen en 39 wegkruisen in de oude gemeente Helden was gebeurd, startte de nieuwe groep met een inventaristocht langs alle objecten. Een eerste conclusie was dat veel groenvoorziening (buxus bijv.) aan vervanging toe was en onderhoud nodig had.

Het eerste object dat de groep aanpakte was de zogenaamde Lourdes- of Mariagrot bij Patershof / Beringerzand in Beringe. Deze was namelijk zo overwoekerd dat de nieuwe eigenaren van Patershof zelfs niet wisten dat er een grot op hun gebied lag. Na het verwijderen van al het overtollige groen, kon men constateren dat de grot behoorlijk aan verval onderhevig was. Ook bestond de

*Het Neessenkruis in 1977.
Foto: Collectie Hans Keiren*

zogenaamde Calvarieberg nog. Alleen het kruis en de twee beelden stonden er niet meer op.

De werkgroep besloot om eerst het uiterlijk van de kapellen en kruisen aan te pakken, om vervolgens een plan van aanpak te gaan maken voor herstelwerkzaamheden aan de kruisen en kapellen, zoals dat in het onderhoudsplan van de gemeente van 2016 is vastgelegd. Bij diverse kruisen en kapellen is al danig gesnoeid, geschoffeld, nieuwe aanplant verwezenlijkt, enz.

Al vrij vlot kreeg de groep tevens te maken met een tweetal kruisen die meer dan alleen onderhoud nodig hadden.

Het herdenkingskruis van Frans Gerrit Neef

De waterleidingmaatschappij, als grondeigenaar, had graag dat het grafmonument op de Kesselseweg in Helden een aantal meters werd verplaatst omdat de wortels van de reusachtige coniferen te dicht bij een stamleiding lagen.

Vanuit de groep was al geconstateerd dat deze coniferen (en de daarbij staande hulst) te groot waren geworden. Met de hulp van gemeente en waterleidingbedrijf kon al heel snel, enkele meters verwijderd van die plek, begonnen worden met het inrichten van een totaal nieuwe situatie.

Op zaterdag 12 oktober 2019 konden drie generaties Neef het weer witgeverfde kruis bevestigen op de nieuwe toekomstbestendige plek. Op 9 oktober was het immers 75 jaar geleden dat Frans Gerrit Neef een tiental meters van de nieuwe plek werd geëxecuteerd door de Duitse bezetter.

Het Neessenkruis op Schrames

Vanuit Lelystad ontving de Heemkundevereniging het verzoek van oud-Heldenaar Peter Neessen of het wegkruis dat in de voortuin van de familie Van Lier stond aan Schrames in Helden verplaatst kon worden naar een plek in de buurt van de oorspronkelijke plek in de wijk De Riet. Zeker omdat een nieuwe eigenaar het huis en tuin ging kopen. Dit kruis had tot eind jaren 70 van de vorige eeuw steeds op het grondgebied van de familie Neessen gestaan op het kruispunt van de toenmalige Veldstraat met het oorspronkelijke pad waar nu ongeveer de Haammaekerstraat

De nieuwe omgeving van het grafmonument FG Neef

Foto: Jos Keijmes

gelegen is. Door de bouw van woningen in dat plan De Riet moest het kruis wijken en verplaatste Peter het kruis naar de overkant van zijn boerderij op Schrames. Een paar honderd meter van de oorspronkelijke plek. Na zijn verhuizing naar Lelystad kreeg het een plek bij de familie Van Lier even verderop. De werkgroep kreeg van de gemeente de medewerking om op het plantsoen hoek Willem van Hornestraat – Haammaeckerstraat, op zo'n vijftig meter van de oorspronkelijke plek, een nieuwe plek in te richten. Op vrijdag 11 oktober 2019 kon het kruis verplaatst worden onder het toezien van Peter en Truus Neessen. Veel Heldenaren brengen dit kruis echter onterecht in verband met het verongelukken in 1945 van twee jongens (Gielke

Niessen en Tonnie Martens) een honderdtal meters verderop bij de ontploffing van een mijneveld.

Voor deze twee projecten ontving de Heemkundekundevereniging via de gemeente een provinciale subsidie in de verplaatsingskosten. Door deze subsidie konden de kosten van deze twee verplaatsingen beperkt blijven.

Tekst: Jos Keijmes

Bron: Historisch tijdschrift De Moennik 68 (maart 2020) van Heemkundevereniging Helden.

De plek bij de familie Van Lier op Schrames tot 2019.

Foto: Jos Keijmes

De nieuwe ingerichte plek voor het Neessenkruis.

Foto: Jos Keijmes

Nieuwe Kruisen en Kapellen fietsroutes

Met gepaste trots presenteert de Stichting Kruisen en Kapellen Bergen (Limburg) de nieuwe 'Kruisen en Kapellen' fietsroutes 1 en 2' in de gemeente Bergen. De routes worden gemarkeerd d.m.v. gele zeskantige bordjes van het type ANWB. Er is veel werk in gestoken om het klein religieus erfgoed in de gemeente Bergen middels deze fietsroutes te ontsluiten. Bezoekers aan de regio kunnen zo kennis maken met de vele monumentjes van devotie. Ook is de stichting volop bezig om de kruisen en kapellen op te knappen zodat ze er in het voorjaar weer uitnodigend bij staan.

Tekst: Jos Schoenmakers (Voorzitter Stichting K&K Bergen)

N.B. De folders zijn bij onze sponsors beschikbaar en ook langs de routes komen folderbakjes waarin deze zitten voor de passerende geïnteresseerden.

Contactdag Beesel 18 april afgelast

Het coronavirus heeft het sociale leven in zijn greep. Op nationaal niveau zijn vergaande maatregelen getroffen, die het aantal sociale contacten dienen te beperken.

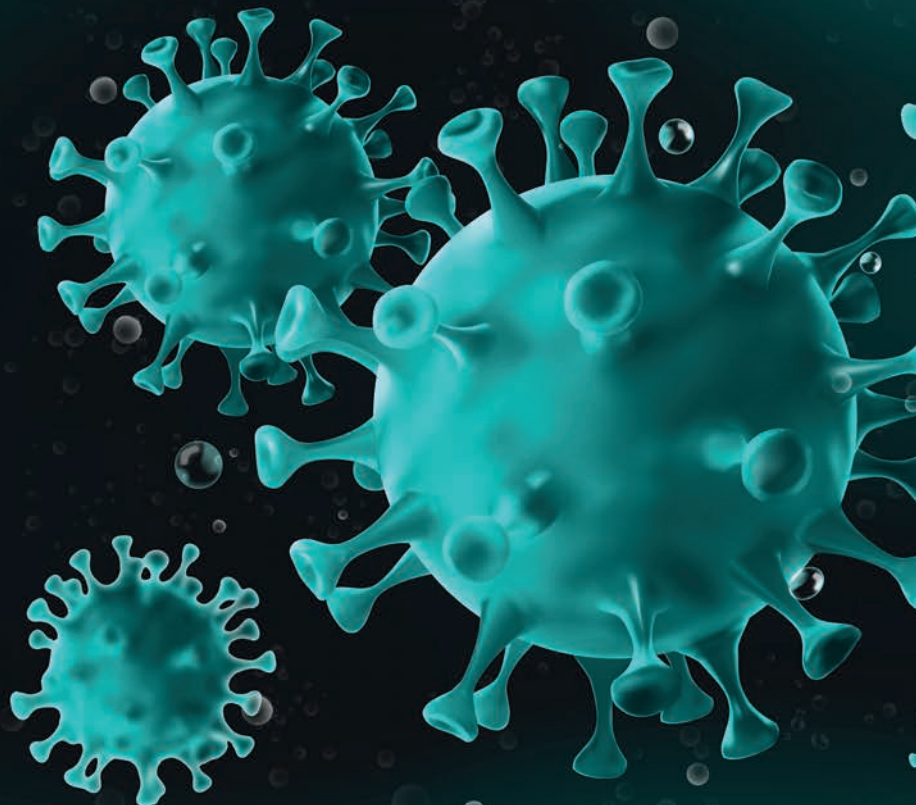
Grotere bijeenkomsten worden ontraden en bijeenkomsten met meer dan 100 personen zijn verboden, voornamelijk tot 6 april. De horeca is gesloten.

Gezien de groeiverwachting van het aantal besmettingen heeft het bestuur van Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg besloten dat de contactdag van 18 april wordt afgelast.

In de eerst mogelijke bestuursvergadering wordt bekeken of de contactdag naar een later datum in 2020 wordt verschoven of dat deze dit jaar geannuleerd wordt.

Wij zullen u daarover vervolgens informeren.

Blijf gezond.

25 jarig bestaan van de Stichting Kruisen en Kapellen Thorn

Op 25 oktober 2019 vierde de Stichting Kruisen en Kapellen Thorn haar 25-jarig jubileum.

Na de eucharistieviering in de Kapel onder de Linden volgde in het naast de kapel gelegen kapelhuis een drukbezochte receptie. Mat Rongen bedankte iedereen voor hun komst en steun.

Tijdens de oprichtingsvergadering van de Thornse stichting werd destijds al besloten om een drietal verdwenen kapellen te gaan herbouwen. Oud-burgemeester Arie van der Lee zorgde voor de noodzakelijke financiën terwijl enkele vrijwilligers de noodzakelijke werkzaamheden gingen uitvoeren. Naast de restauratie van de Barbara- en de H. Familiekapel volgde als laatste de herbouw van de H. Jozefkapel aan de Baarstraat. De andere reeds bestaande kapelletjes en kruisen werden regelmatig gepoetst en van een nieuwe verflaag voorzien. De stichting ontving giften in natura zoals bakstenen van de Wienerberger steenfabriek. Ook stelde muziekcentrale Adams altijd gratis ijzer beschikbaar voor het maken van deurtjes of hekwerken.

Thorn heeft nu 25 jaar later met zijn 15 kapellen de hoogste kapellendichtheid van het land. Een uitzonderlijk religieus en cultureel erfgoed dat gekoesterd en in stand gehouden moet worden.

Mat deelde de aanwezigen mee dat hij het besluit had genomen om te stoppen als voorzitter van de Thornse stichting. Hij is blij dat Paul Kipp hem gaat opvolgen en wenst hem veel succes voor de komende 25 jaar. Mat sloot zijn toespraak af met een dankwoord aan de beheerders van de kapellen.

Lei Peeters vertelde hoe in 2009 naar voorbeeld van Thorn een overkoepelende stichting kruisen en kapellen Maasgouw werd opgericht. Deze stichting ontvangt van de gemeente Maasgouw subsidie, terwijl ook bijna ieder jaar aan NLdoet een aanvraag wordt gedaan voor een financiële bijdrage in de onderhoudskosten.

Matheu Bemelmans vertelde hoe de Limburgse stichting van kruisen en kapellen de plaatselijke werkgroepen en stichtingen met raad en daad bijstaat met vragen op het gebied van onderhoud en beheer.

Aan burgemeester Strous van Maasgouw werd het eerste exemplaar van een nieuw boekje over Kapellen en Kruisen in Thorn overhandigd. Vanwege zijn vele verdiensten werd Mat Rongen door de burgemeester onderscheiden als lid in de Orde van Oranje Nassau. De Thornse stichting kan terugkijken op een zeer geslaagd jubileum.

Tekst: Lei Peeters (Bestuurslid kruisen en kapellen Thorn)

Foto: omslag boekje Kapellen en Kruisen Thorn

De Lieve Vrouwkes van Limburg (21)

Onze Lieve Vrouw van Wessem

Wessem aan de Maas bewaart een mooie oude traditie van Marialiefde en -verering binnen zijn oude straten. Maasdorpen zijn Mariadorpen! Ze hebben O.L. Vrouw in hun bijzondere gevaren, te zeer nodig gehad. Er is in Wessen eens iets voorgevallen met een beeldje van O.L. Vrouw, dat de gehele bevolking opeens voor een bijzondere verering tot Maria gewonnen werd. Dat kwam zo!

Het was wederom gedurende de Franse Revolutie, dat ook het oude Wessem bezocht werd door de sansculotten. En zoals het altijd gaat, onder de eigen bevolking waren al gauw enige leeglopers en verkeerde personen, die met dat vreemde volk hielden. De kerk en de pastoor moesten het kennen en werden vervolgd, zelfs het oude Maria-kapelle-tje binnen de grachten kon men niet met rust laten. Boven op de kapel stond 'n oud Mariabeeld en in hun razernij om kruisen en beelden te schennen, rukten de goddelozen het beeldje van de gevel en wierpen het onder hoongelach in de gracht. Het water van de Maas had de oude ringgrachten gevuld met vuil water, dat met felle stroming wederom in de rivier terugliep.

Ook de goede mensen hadden de schanddaad gezien, maar niemand durfde het dierbaar beeldje te redden., trouwens het water was veel te diep, zodat men met droefheid het beeldje zag afdrijven naar de Maas. Vaarwell dierbaar beeldje, wij zien het nooit meer terug.

Maar wat is dat! Het beeldje danst en deint over het gele water, maar drijft niet weg. Ja! Tegen de stroom in drijft het terug naar de kapel en spoelt eindelijk aan, vlak aan de voet van het heiligenhuisje. Men snelt naar de kant, men neemt eerbiedig het Mariabeeldje op uit het gras en verbaasd staat men te kijken naar het beeldje, dat zo wonderbaar behouden bleef voor Wessem en zijn volk.

Ook de pastoor van Wessem vernam het wonderbaar gebeuren en op zijn raad werd het wonderbeeldje in stilte verborgen, totdat rustiger tijden zouden aanbreken.

Maar toen ook trok een lange processie naar de kapel en met veel eerbied werd het miraculeus beeldje teruggebracht. En vanaf dit eerherstel groeide ook hier de devotie tot Maria, die zo wonderbaar had te kennen gegeven, dat ze zo gaarne wonen bleef te Wessem aan de Maas.

Het beeldje staat tegenwoordig, getekend door de tijd, in de kerk van Wessem. De gekleurde beschildering is verdwenen en de beentjes van het kind ontbreken.

Faits divers

Grathem

De Puinebrökkapel die gelegen is aan de Beeklaan/Breestraat is door vandalen vernield. Het dak is flink beschadigd omdat het lood eraf is getrokken en ook de binnenkant van de kapel heeft schade opgelopen. Schutterij St. Severinus die eigenaar is van de kapel, heeft aangifte gedaan bij de politie.

Bron: Dagblad De Limburger 2019-12-07

Baarlo

Op woensdag 18 december 2019 hebben vrijwilligers van Stichting Maasbreese Wegkapellen samen met buurtbewoners van De Hei een nieuw herdenkingskruis geplaatst. De gedenkplek ligt ter hoogte van Hei 12 en werd door buurtbewoners van De Hei in 2007 gemaakt voor de zeven slachtoffers die kort na de bevrijding van Baarlo zijn gevallen. Op 5 december 1944 zijn zeven jonge mannen gedood door een zware mijn die toen ontplofte. Ook al staan hun namen vermeld op het oorlogsmonument op het Baarlose kerkhof, de buurt wilde een eigen herdenkingsplek inrichten. Het oude kruis verkeerde in slechte staat.

Bron: HALLO Peel en Maas 2020-01-03

Baarlo

Vandalen hebben het wegkruis bij Huize Roffart vernield. Het kruis is ontdaan van de horizontale balk en het bijbehorende Jezusbeeld is er vanaf geslagen. De gedupeerde familie die het kruis beheert heeft aangifte gedaan van vandalisme.

Het wegkruis is een Rijksmonument en stamt uit ongeveer 1700, zo blijkt uit gegevens van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Bron: Dagblad De Limburger 2020-02-14

Wessem

De Sint Joriskapel is tijdelijk gesloten. Het bestuur van schutterij Sint Joris nam dit besluit na recent vandalisme en voortdurende inbraken. Na de zoveelste inbraak werd de offerblok voor de vijfde keer leeg geroofd voor een buit van slechts een paar euro's.. Tijdens de carnavalsdagen werden ook weer vernielingen aangericht.

De Sint Joriskapel werd in 2005 door de schutterij geschonken aan de Wessemse bevolking als dank voor de vrijwillige hulp tijdens het Oud Limburgs Schuttersfeest. Op de plek van de huidige kapel stond eeuwenlang een kapelletje gewijd aan Maria. Bij een opknapbeurt van het Van Horneplein kwam dit kapelletje niet meer terug. Toen besloot de schutterij om een nieuwe kapel te bouwen en deze te schenken aan de bevolking.

Bron: Dagblad De Limburger 2020-03-04

Maria Koningin van de Vrede, een vertrouwde naam voor iets nieuws

In nummer 82 van dit blad is een artikel geplaatst met de titel "80 jaar Mariakapel Schinnen (1939-2019)". Hierin is op pagina 6 geen volledige weergave van de parochies opgenomen van het toenmalige dekenaat Schinnen. Van de 19 parochies werden er slechts 16 genoemd. De parochies van de H. Petrus Canisius te Puth, de H. Eligius te Schinveld en de H. Laurentius te Spaubeek ontbraken in het overzicht van parochies die zijn gebeiteld op de voorzijde van het altaar in de kapel van Onze Lieve Vrouw Koningin van de Vrede.

Onlangs is Maria Koningin van de Vrede gekozen als nieuwe naam voor het parochiecluster dat negen parochies omvat: Amstenrade, Bingelrade, Doenrade, Jabeek, Merkelbeek, Oirsbeek, Puth, Schinnen en Schinveld. De negen parochies zijn samen een cluster gaan vormen om de pastorale zorg in die geloofsgemeenschappen toekomstbestendig te maken. Daarnaast ligt er een opdracht voor de kerkbesturen om samen beleid te maken om zaken als "geld en goederen" zo goed als mogelijk te kunnen beheren. Maar voorop staat dat de kerk een kerk van mensen is. Maria Koningin van de Vrede is niet op de laatste plaats gekozen om onze parochies aan toe te vertrouwen. Deze naam is een verbindende en historisch correcte benaming voor dit samenwerkingsverband van negen parochies. Voor velen is de kapel, die in 1939 als dekenaal Mariamonument, ter ere van Maria en tot behoud en zegen van de 19 parochies in oorlogstijd werd gesticht door de parochianen van het dekenaat, een vertrouwde en dierbare plek.

Hoewel directe oorlogsdreiging in onze streken is geweken, is de betekenis en boodschap van haar naam als Koningin van de Vrede onverminderd van waarde in een roerige wereld en vormt zij tot op de dag van vandaag een van oudsher tastbare, verbindende factor tussen de parochies waar nog veel mensen hun zorgen en vragen aan toevertrouwen.

Tekst: Pastoor-deken J. Honings en Ralf Renkens
Foto: Sander van Daal

Dodelijk ongeluk te Reijmerstok

Op dinsdag 4 oktober 2016, een zeer mistige ochtend reed Belinda ter Haar met haar auto over de Planckweg komende vanaf Hoogcruts richting Gulpen. Ter hoogte van Reijmerstok, "A gen Ing", wilde ze een andere auto passeren en reed ze met hoge snelheid tegen een tegemoet komende tractor aan. Ze moet wel vrijwel op slag dood zijn geweest gezien de toestand van haar auto. Ook de tractor was aan de voorzijde zwaar beschadigd. De Planckweg was uren afgesloten voor het verkeer.

Belinda ter Haar was 48 jaar oud en de levenspartner van Joop van Schijndel en wonende te Epen. Ze werd op 8 oktober 2016 gecremeerd in het crematorium te Heerlen. Het ongeluk heeft een diepe indruk achtergelaten in Epen en omgeving.

Kruis uit Noord-Holland

Het was de familie Beltjes en de familie Bloothoofd uit het Noord-Hollandse Heerhugowaard die dit oude grafkruis schonken aan de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg te Roermond. Matheu Bemelmans nam contact op met Chris Willems en deze zorgde voor verdere bestemming van dit kruis. Na een opknapbeurt door Wiel Erven uit Kunrade, kreeg het een bestemming aan de Provincialeweg te Reijmerstok in november 2019 waar eerder in 2016 het dodelijke ongeluk met auto gebeurde van Belinda ter Haar.

Zo ziet U maar dat zelfs een oud grafkruis dat op het kerkhof geruimd moest worden toch nog een nieuwe bestemming kan krijgen.

Tekst en foto: via Chris Willems

Chris Willems bij het kruis in Reijmerstok

Bestuursontwikkelingen

Afscheid Jos Jenniskens

Tijdens de bestuursvergadering van 27 januari jl. nam het bestuur afscheid van secretaris, penningmeester en regiovertegenwoordiger van Horst, Jos Jenniskens. Jos had een jaar eerder al aangegeven zijn bestuurstaken voor de SKKL te willen neerleggen. Hoewel Jos nooit lid is geweest van de lokale werkgroep kruisen en kapellen in de regio Horst, was hij wel altijd goed geïnformeerd over wat er speelde rond het klein religieus erfgoed. Na het overlijden van Ben Brader in 2014 heeft Jos het secretariaat overgenomen en aanvankelijk ook de eindredactie van het tijdschrift.

De laatste paar jaar was Jos ook penningmeester. De stichting is Jos dankbaar voor zijn inbreng als secretaris en penningmeester en voor alles wat hij als bestuurslid voor de kruisen en kapellen heeft gedaan. Als blijk van waardering kreeg Jos uit handen van voorzitter Matheu Bemelmans het herinneringskruisje. Jos heeft zelf uitgekeken naar een opvolger die gevonden is in de persoon van Rob van der Heijden. Hij en ons andere nieuwe bestuurslid voor de regio Heerlen-Brunssum worden hieronder aan u voorgesteld.

Twee nieuwe bestuursleden

Rob P.W.J.M. van der Heijden, onze nieuwe secretaris/penningmeester, is historicus, voormalig docent geschiedenis in het middelbaar onderwijs, gespecialiseerd in de geschiedenis van de eetcultuur (onderzoek in Nederlands-Limburg) en in de pogingen tot afscheiding van Nederlands-Limburg van Nederland (separatisme jaren 1840 en Belgisch annexionisme, m.n. na de Eerste Wereldoorlog). Hij heeft een groot aantal historisch-wetenschappelijke artikelen geschreven. Hij heeft affiniteit met monumentenzorg, met name met kruisen en kapellen en

is dan ook ongeveer twintig jaar voorzitter van Kruisen en Kapellen Meerlo-Wanssum. Hij is bovendien coördinator van de samenwerkende instellingen op dit gebied in de gemeente Horst aan de Maas.

Hij was voorheen lid van Provinciale Staten van Limburg, gemeenteraadslid te Meerlo-Wanssum en lid van de plaatselijke rekenkamer. Hij heeft de eindredactie gevoerd over meerdere boeken en bekleedt nu nog meerdere bestuursfuncties op het terrein van geschiedenis en monumentenzorg.

Bestuursleden SKKL
(op de foto ontbreken Toon
Janssen en Marcel Richter)

Vanaf 1 januari 2020 is hij secretaris/penningmeester van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg en volgt hij Jos Jenniskens op, die beide functies voorheen heeft vervuld.

Vincent van Hout is de nieuwe vertegenwoordiger voor de gemeenten Heerlen en Brunssum. Hij is geboren in Brunssum en woonachtig in Heerlen. In het dagelijks leven werkt hij als docent klassieke talen op het Sint-Janscollege in Hoensbroek en het Stella Maris College in Meerssen. Zijn belangstelling voor wegkruisen komt door zijn rooms-katholieke geloofsovertuiging, maar werd bijzonder gewekt toen hij ooit met de tiengroep in de veertigda-

gentijd een wegkruis-kruisweg meemaakte. Dit heeft wel indruk op hem gemaakt en sindsdien let hij altijd iets meer op de kruisen en andere monumenten langs de weg. Toen hij werd gevraagd om bij de stichting te komen en vernam dat zijn voorgangers reeds uitstekend werk hebben achtergelaten, heeft hij aangegeven dat hij graag meehelpt. Vincent hoopt dan ook dat zijn agenda dit toestaat!

Foto's: Sander van Daal en Christien Dings

Kruis in de aanbidding

Bestuurslid Chris Willems heeft een prachtig kruis in de aanbidding van hard eikenhout. Het heeft een gietijzeren zwart kruis met corpus erop en een grondsteun voor in het beton wordt erbij geleverd.

Voor meer informatie kunt u zich wenden tot
C. Willems
Kerkstraat 47 in Ubachsberg.
Tel. 045-5751390.
E mail chr-willems@ziggo.nl

Onze stichting Kruisen en Kapellen in Limburg telt 15 bestuursleden. Behalve de voorzitter hebben alle bestuursleden hun "aandachtsgebied" in portefeuille. U kunt voor vragen, opmerkingen en raad terecht bij het bestuurslid dat voor uw plaats verantwoordelijk is. Stuur bij voorkeur een e-mail zodat uw vraag of opmerking goed gedocumenteerd is en vastligt.

Aandachtsgebieden bestuursleden

Algemeen

Voorzitter: Matheu Bemelmans 0475 38 68 91 skkl@bisdom-roermond.nl

Regio Noord-Limburg

Mook en Middelaar, Gennep,
Bergen, Venray Koos Swinkels 0478 58 46 31 koos.swinkels@gmail.com
Horst aan de Maas Rob van der Heijden 0478 69 15 69 limerle@xs4all.nl
Peel en Maas *Vacant*
Beesel, Venlo Wim van Diepen 077 47 51 987 wimvandiepen@home.nl

Regio Midden-Limburg

Roerdalen, Roermond Wim Clout 0475 31 12 92 wimclout17@gmail.com
Nederweert, Weert Alfons Bruekers 06 2237 1484 abruekers@hetnet.nl
Leudal Jos Backbier 0475 44 03 30 j.backbier@home.nl
Maasgouw, Echt-Susteren Lei Peeters 0475 55 15 15 leo.peeters@planet.nl

Regio Westelijke Mijnstreek

Beekdaelen, Valkenburg
aan de Geul Sander van Daal 06 2519 0455 sc.van.daal@gmail.com
Sittard – Geleen, Stein, Beek Peer Boselie 046 45 82 207 peer.boselie@gmail.com

Regio Heuvelland

Maastricht, Meerssen *Vacant* 043 34 76 206 toon.jenniskens@ziggo.nl
Gulpen-Wittem, Simpelveld,
Voerendaal Chris Willems 045 57 51 390 chr-willems@ziggo.nl
Eijsden-Margraten, Vaals Hay van Boekhold 043 45 73 378 yahvanb@gmail.com

Regio Parkstad

Heerlen, Brunssum Vincent van Hout 06 1320 8031 vincentvanhout@hotmail.com
Kerkrade, Landgraaf Toon Janssen 045 54 13 794 janssen.toon@ziggo.nl

Adviseur funerair erfgoed:

Marcel Richter 06 1090 6818 richterlinne@gmail.com